ԲՍԱՆԵՐԱՐԴ — ԹՎ — 1175 — ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ — 8 — ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ — 1871

ԳԱՅՄԱՆԸ

Տարեկան գին՝ Փոլսոյ համար 180 գրշ.
» Գաւառաց » 210
Վեցամսեայ՝ Փոլսոյ » 90
» Գաւառաց » 5
Իւրաքանչիւր թերթի գին 50 գրշ.
Յանուսյան ապրք մէկ սնգամի համար 3 զուրուշ։ Երեքիւ անգամի համար 2 զուրուշ։ Աւելի անգամներու համար զատ սահմանուած գին կայ։

ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆԸ

Գուրս գացած լրագրաց ծանրագոյնը խմբագրութեան [illegible]
Լրագրատան [illegible]
—Տարեկան գիր [illegible]
լիս։ Զինքիր [illegible]
նակը։
Ճանաչուն ծախքը չվճարուած՝ նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՆՈՊՕԼԻՍ 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԱԶԴ

Վաղը՝ Հինգշաբթի՝ Ս. Աստուածածնի Յղութեան տօն լինելուն պատճառաւ՝ երէկուան Մասիսի հրատարակութիւնն այս առաւօտ լոյս ընծայելով՝ որպէս զի մինչեւ այս առաւօտեան լուրերը կարող լինինք մեր ընթերցողաց հաղորդել։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Գաղղիոյ Ժիրոնա գաւառի սահմանին կղերն, ասկէց քանի մը շաբաթ առաջ Այէն—Բանթէն քաղաքին մէջ Պ. Կամպէթթայի խօսած նշանաւոր առնառաջնութեան, զոր մեր նախընթացոյ թերթերով հրատարակած ենք, նշանաւոր պատասխան մը գրած են, որով մեծանուն ռամկավարին պատասխանելու համարձակ եւ անանց իրավունքն անկեղծ փափաքող լինելնին կը յայտնեն։

Ահաւասիկ յիշեալ պատասխանը, որ կրնայիր մեծ յեղափոխութեան ծրագիր մ'է, եւ Գաղղիոյ ուրիշ գաւառաց սարին կղերին մէջ ալ տարածուելու դանել սկսած է։

Ցէ՛ր։

Ձեր Այէն—Բանթէնի մէջ ըրած յայտարարութիւնը գլուխ—գործոց մ'է ճարտարախօսութեան, ճշմարտութեան, արդարամտութեան, արիութեան եւ հայրենասիրութեան։

Մէկ ծայրէն միւսը՝ հայրենեաց Սուրբ, եւ Պետութեան, կրօնի եւ ազգաց մէջ ռամիկավարին բարկացեալ հոգւոյն հոգեւորութեան փափաք կը շնչէ։

Այդ այն մեծ քաղաքացուն գործն է, որ Գաղղիոյ պատմութիւնը փրկելու՝ զայն աշխարհի ապագայ գլուխը դնելու տենչով կը տայրի։

Ցեւականի բարձունքէն գործնականի բոցակէզ գետինը կիջնէք քաջարար, եւ ձեր ձեռքը Գաղղիոյ սրբոցին վրայ դնելէ՝ եւ՝ կը յայտնէք թէ ռամկավարութեան համար կը բաւական, եւ թէ՝ ընդհանուր քուէն՝ եւ թէ ազատաբար գործածուի՝ ի նպաստ Հանրապետութեան պիտի վնաս։

Այդտաւնեան չահն համար կուզէք որ կրնայ թիւնը ձրի, պարտաւորական եւ ոչիարկեալ լինի ոչիարհական ամէն տարիքի մէջ, եւ մանաւորապէս բարձր տեսանոց, որ մեր եկեղեցոյ համար խիստ կարեւոր են։

Ի պատիւ ազատ գաղութեան, առանց եկեղեցոյ միջամտութեան ուսում կը խնդրէք։ Հաւասակ կրթութիւնը դպրոցին մէջ, եւ կրօնական կրթութիւնը եկեղեցւոյ մէջ դրուի կոսէք։

Թէեւ ազատ մտածութեան որդի, կրօնքն իբրեւ ընկերական անհրաժեշտ տարր կընդունիք, իրաւամբ պարծանք համարելով որ իր պարտաւորաշատ դերից մէջ կենայ։

Դժբաղդաբար, կրօնքը կէս դարէ՝ ի վեր իր պարտաւորաշատ դերքէն եղած է, եւ այն ժամանակէն զատրած է ազատ լինելէ. զէրթի մը պէս ընդքարշ կերթայ քաղաքական խշմանութեանց, եւ մանաւանդ ոտար իշխանի մը՝ այն է Պապին՝ նաւէրն։ Հոսանք եւ վոխանակ Գաղղիոյ քաղաքացիներ կազմելու, Հռոմէական քաղաքացիներ կը կազմէ։

Այնքան պատճառ մ'է այս՝ կրօնքը բոլորովին դպրոցէն դուրս հանելու։

Հարկ է ուրեմն եկեղեցին իր հրշմարիտ ճանապարհն դարձնել, եւ քարոզական, աղնուագիտական եւ պատգամական երգոցի լուծէն ազատելով զարդի սկզբանց եւ օրինաց հետ ներդաշնակութեան մէջ դնել, որ անշուշտ Գաղղիական ազգին եկեղեցոյ մը դաղափարն եւ իրաւունքն դուրս չկրնար կոտորուիլ։

Դուք բաւը չէք տրուտանիր, բայց իրը կլսէք։

Ցէ՛ր, մեր՝ ի բաղդ որոշ կ'ուսումնասիրեք եկեղեցոյ ներկոյ վիճակին եւ անոր փիրանոպոսութեան հարկին վրայ ձեր ըրած խօսքս ճշմարիտ տեսութիւնները։

Անշուշտ այդ բարձր տեսութեան գլխաւորագոյն պիտի մատքաւի անդրանկանութիւնը, եւ ամէն ճիգ պիտի թափէ որ գոնեանք առնի լինի դիւրական կերպին։

Բայց, մի՛ վախենաք, ժամանակիս ռամկավարական հոսանքն եւ ձեր անձին ու գլուխին յարիւալ եւս քան զեւս մեծ համակրութիւնն յոյս կուտան մեզ թէ երիտասարդական (ուսորին) հզերը ռամկավարութեան յարեցնելու գործը զարմանալի կերպիւ կը գիւրանայ կրօնական ազատաղրութեան քանի մ'անհանգ աւաքելոց ջանքը, որոց գործակցութիւնը, դիտենք, վատարիւսած է ձեզ։

Մեք խոկ, որչափ եւ անչան լինինք, այն առաքելոց մէջ ենք, երբեկ եւ այսօր՝ ի սուտերի, բայց վաղը յայտնապէս գինուորագրելով այն քահանայական Լեգէոնը, որ սարերկրեայ գամբարանքէն գուրս երթալու, ազատութիւն ձեւք բերելու եւ ամբոխարարութեան ու եկեղեցոյ բնական եւ հարկաւոր (փոդեմի) գաշնակցութիւնը վերահաստատելու սահմանեալ է։

Այս մեծ նպատակին համար, իրրեւ առաջին մկոց, (ապատերով այն քարոզութեանց որ մեր բարեկամները պիտի խօսին քաղաքաց եւ դիւղերէն) Ժամանակիս մեծ լծակը պէտք է մեզ, այն է ՄԱՄՈՒԼԸ։

Եւ որովհետեւ դուք ձեր յայտարարութիւնքն ճամբոյ բացիք անանց հրապարակաց, ոգնեցէք իրենց, որ լրագրաց էջերն ալ բանալ տան իրենց առջեւ, եւ ձեր քաղաքականութեան ընկերակցին։

Մեք առ այժմ առանց յայտնի բարոյագրութեան պիտի շարունակենք այն կարգը՝ որոյ սահմանն ա՛նպատակը կը գծէ մեզ։ Ձեր իմաստութիւնը, մինչեւ այն մեծատաս յաջողութեան օրը, որոյ յոյսը բերկրութեամբ կը գդուենք։

Առանց եկեղեցոյ հիմնական ընկերցանց գայլերու, պիտի ապացուցանենք։

Ի՞ Գաղղիոյ համար Ազգային Եկեղեցոյ մ'անհրաժեշտ հարկը, ոչնախոր եկեղեցոյ մը, որ յիւսոյ ոսկեայ մը լինի տարիշ եկեղեցեաց։

Զ. Այն եկեղեցոյ ամբողջ յատակագիծն կամ հիմնական սահմանագրութիւնը պիտի ցոյց տանք, որ Պետութեան հանակեր եւ հեռաւորաբար արդի ընթերութեան հետ կատարելագոյն ներդաշնակաւոր լինելու համար կենդը պիտի ունենայ, ուստի եւ առելի ապատամիս պիտի լինի քան կղերին այն քաղաքացին սահմանագրութիւնը, որ մեր ժառանգած 89 ի սկզբանց աւանդն է։

Ուրիշ մեր եկեղեցին ոչ եւս կը շարերին մէկ տոր-տոչ սահմանագրութիւնը պիտի լինի, այլ ազգային եկեղեցի մը, Պետութիւնէն բաժնուած, ազատ եւ Պապէն անկախ։ Այս վրայ առելի բան մը չպիտի ճանչէ քան զայն որ ունէր քրիստոնէութեան առաջին դարերուն մէջ։

Այսպէսով կրնայ ամէն քրիստոնեայ ընկերութեանց բաղձալի միայնութիւն ալ՝ զատաղուսալ։

Հանգիստ դիտել տէ՛ր, թէ մեք նոր բաներ սահմանելու պահանջում չունինք, այլ միայն եկեղեցին իր նախնական ժամանակներուն վերադարձնել է մեր միտքը։ Զի հազար տարուց մօտ ժամանակ եկեղեցին ռամկավարական օրինաց տարեցաւ, եւ իր միապետական ձեւը Դիոկլէտիանոս է (1075)։

Պէտք է մանաւանդ նկատել Յոտերկրեայ դամբարանաց եւ կոստանդիանեան կոյսերութեան մէջ ան դի ժամանակէն (հարիւրամեայ ժամանակէն) ձեւք առնուլ։ մեր ժամանակի պիտոյից յարմարցնելով։

Ամենամիկ կատարելու գործը։ փաստաւոր գործ, որ փոխանակ եկեղեցին արդի ընկերութիւնէն դատելու՝ զանոնք իրարու հետ կը հաստատեցնէ, եւ մեր ազգին բարեբարութիւն ու փառքը կ'ապահովէ։

Ամենամեծ ուզածը, ամենամեծ մեր ոյ ձեզ հետ եւ ձեզ դէս ուզածը։

Այսպիսի յոյսերարարութիւնէ մ'ետեւ անոգուս ֆերեւի մեզ առելցնել թէ կրնաք վստահիլ մեր անսայլայլելի համակրութեան ձեր դատին վրայ։ որ Աստուծոյ Գաղղիոյ եւ Մարդկութեան դատն է։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնդրա 14 դեկտ.

Անգղիոյ Գանքան իր Աբսնիոն հարիւրին 3 ի իջաւ։

Վաշինկթըն 15 դեկտ.

Ընկրկ — Ամերիկեան յանձնաժողովը, որոյ պարտաւորն է քննել թէ Մինացեալ—Նահանգաց Հանրապետութիւնը ոտարատարոյ ըրած պարտքերուն պատասխանատու է թէ ոչ, բացասական վճիռ առաւ։

Բեռլրատարիկ 15 դեկտ.

Պարտաւորական Մէսամէ լրագիրն Եւրոպայի միճակին վրայ հայեցողք մը ձգելով՝ Ռուսիոյ Բրուսիոյ եւ Աւստրիոյ ոտերութիւններն հինուց՝ ի վեր միայնող բարեկամութեան վրայ կը խօսի։ Կրսէ թէ Ռուսիոյ կատարելութիւնը խաղաղութիւն կուզէ, եւ եթէ Գաղղիա Ռուսիոյ բարեկամութիւնը կուզէ, պէտք է որ միւս ազգութեանց թշնամութիւնէն զգուշանայ։ Դարեւոյն ցնծէ թէ հոմանարարական միութիւնն անդարձադրելի անուրջ մ'է նոյն իսկ Ռուսաց եւ Ելաւոյ ճշմարիտ չահուց դէմ եւ թէ Ռուսիա ամէն անկարելութիւն կանխելէ պիտի զգուշանայ։

Փարիզ 15 դեկտ.

Նապոլէոն իշխանն Անգլիա գնաց։

Վերոնքնոթեան ուսանող Բիլոչ լրագրի խմբագիր Պ. Իւլիսը զատարարոյ զատարարանական ուսանելն վճիռ կոստաց։

Կը հաստատեն թէ կառավարութիւնն եւ ժողովին Փարիզ դառնալուն ինդիրն որ քան զոր կը յապաղեցնայ։

Վերսայլ 15 դեկտ.

Ազգային ժողովոյ մէջ հատարարոց կրթութեան դաշտանեայ Պ. Ֆիւլ Սիմոն նոխնական կրթութեան կազմութեանը վրայ օրինաց ծրագիր մը ներկայացուց։

Վերսայլ 16 դեկտ.

Գանքայի վերաբերեալ օրինաց յանձնաժողովը՝ Գանքատանայ շրջաբերութիւնն ուսերի ընդարձակելու տեղ՝ փոխառութիւն մ'ընելու միտում կը ցուցնէ։

Առաջարկութեանց յանձնաժողովին մէջ երէկ Պ. Թիէր փարիզ դառնալու, դէպքին վրայ հրկարարէն խօսեցաւ։ Յանձնաժողովը ուզում մ'ընելէ առաջ վերադարձն դիտել բանակցի Պ. Թիէրի հետ։ բայց փարիզ դառնալու դէմ է։

Գրէդիկոյ կոյսերը Փարիզ հասան։

Փարիզ 17 դեկտ.

Կարծիք կայ թէ կառավարութիւնը Փարիզ պիտի դառնայ, բայց ազ-

դալին ժողովը վէրաոյլ նաւերը ոչիսի շարունակէ։

Ամերիկեան յանձնաժողովին Ազգային ժողովոյ մասնակցութիւնը նորոգուելուն դէմ է։

Պէրլին 16 դեկտ.

Գաշնակցական կառավարութիւնը Ինդիգոյի Զուլիցերիա նաւին արգելեց։

Մոսկուա 18 դեկտ.

Խումբ մ'երիտասարդք՝ մանչոյ աղջատութեան համար ցոյց մ'ընելով Միոլիր դրկուեցան։

Լոնդրա 18 դեկտ.

Նալլեսի իշխանին բարուքաթիւն յաւոյ կերթայ։

Լոնդրա 15 դեկտ.

Ոսկի Քոնս. 48 ֆ։
» փոխ 1865 65 ֆ։
» » 1869 56
» » 1871 69 ֆ։
Անգլ. բոնս. 92 ֆ։
Ակցիան 47
Մոտիր 42 ֆ։—43

Լիվերբուլ, 16 դեկտ.

Բամպակ. Մ. Ն. Օ. 10 ֆ։
Պահաստ 12000 հատ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կարբերական Հրամանատ՝

Արտաքին գործոց պարոնատան ընդհանուր թարգման Հռանաշեան Պարոյր էֆէնտին վիճակագրոյն նոյն պաշտօնատան Մէրթիւ պէյի անուանեցաւ։

Լրագրաց հաղորդուած պաշտօնական ապէս մը կը ծանուցանէ, թէ կարսերական կառավարութեան ձեռք առած խնայողական միջոցներուն շնորհիւ՝ Յերուսալեմեան գանձուն երբեմնէ բաւական հաւանականաբար հարիւր չորս հազար քառակի իմած է։

Այս հաշուէն դուրս ձգուած են այն ենթակրական կամ կենդանիներ՝ որք ասկէ առաջի հաշուետոյներուն մէջ կը անուանուէին. նմանապէս եկամուտց քանի մը ճիւղերուն կամանատրուելն՝ ինչպէս նաեւ զուսլիմներուց եւ անհաւատարմութիւնց առաջքն առնուելէն յառաջացած արդիւնքներն՝ ալ՝ ի հարկի առնուած չեն, որք հաւանականաբար միրոյիշեալ բացը դոցելէ զատ՝ յաւելուած ալ կրնան թողուլ։

Լա Թիւրքի լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Բարձր. Պարտ Թագուհին անցեալ կիրակի Ջրտպանի Նորահատոյց պալատը տեսնելու երթալով, ամենիպսէս կանչել տուաւ ճարտարապետ Պարգիս ղէլը, եւ ասոր հետ երկար ժամէն տեսի չէնքին ամենիկազմը պրտանրով աչքէ անցունելէ ետեւ իր գոհութիւնը յայտնեց եւ գեղեցիկ ընծայ մը առաւ Պարգիս ղէլին։

Գաղղիական Սէնատին Եկամտաբերը չգենուելին վրայ պարտաւոր ձախող կասիածներուն տեղիին լիսիկ ըստուդուեցաւ։

Շարաթի օրը Պարսկիոյէն հեռագիր եկաւ թէ յիշեալ չգենուելն ուրբաթի օրը հոն հասած է ամենքաւ։

Լիվրիի Հելլլոյի խօսքին նայելով, ուրբաթի օրը մայրաքաղաքիս մէջ եւ շրջակաները 22 հոգի քոլերայէն բռնուած եւ 16ը մեռած են։ Եկիրա կի որն ալ 10 հոգի միայն մեռած են՝ ասենն ալ ապրատ անձինք՝ որ կանոնաւոր կեանք փարելու եւ զգուշութիւն ընելու սենկարող են։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆԻՈՒՊԼԻՍ

ԷՄԱԼԱՏԸ ՊՈՒՐՍԱՅԻ

7 դեկտ. Երեքշաբթի իրիկուն	33	32
8 » Չորեքշաբթի առաւօտ բացուելեաւ	53	34
կէս օր	53	38

Ի. Պօլիս 8 դեկտ.

Սօսիկիկ Ժէնէրալի բաժինը	Ա. դ. միր	§10	22
Գրէնտ »	»	Օսմ. միր.	12.18
Երկաթուղեաց	»	Ֆր	143 25
Փոխ. 1863	»	»	339
» 1865	»	»	340.50
» 1869	»	»	281.50
Տրամուայ	»	դուրուշ	702

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ցառաջիկայ Հինգշաբթի օրը՝ որ է 9 դեկտեմբերի, Ս. Աստուածածնայ 'ի Յանկարգ՝ յղութիւնն տօնն ըլլալուն առթիւ՝ բացառիկ կերպով պրոշաւած է որ Նշանաւոր թեան գործուութիւնը հետեւեալ ուրբաթի օրը պիտի կատարուի. եւ այնուհետեւ գարձեալ հինգշաբթի օրերը ըստ առաջնոյն։ ուստի 'ի սեղեկութիւն Աբժ. քահանայ նղբարց եւ սիրելի ազգայնոց մերոց ծանուցանել պատշաճ դատուեցաւ։

4 դեկտ. 1871 Գրագր. Գոհ.
Ի Գրագր. Հայոց Յովհաննէս Քահանայ
Կ. Պոլիս Մնչեան

Նիկոմեդիայի օրը մեծապատիւ Բուսաց դեսպանին անուան տօնախնջութիւնը լինելով, Պատրիարքական Փախանորդ Դեր. Տ. Յ. Մկրեան՝ Ս. Պատրիարք Հայր կաղմանէ շնորհաւորութեան գնաց Ն. Վսեմութեան։

Դեր. Փոխանորդին ընկերացած էր Աբժ. Խորէն վարդապետ Զիրանեան, որ պատրաստ ոչին յարմար Գաղղիերէն ատենախօսութեամբ մը Ի. Պատրիարքին շնորհաւորութիւնն եւ բարեմաղթութիւնները ներկայացուց դեսպանին։

Դեսպանը սիրալիր խօսքերով իւր շնորհակալութիւնը յայտնելէ ետեւ, առելի մեծ պատիւ մ'ընելու համար՝ իր Տիկնոջը տարաւ ներկայացուց Դեր. Փոխանորդ. Հայրն եւ Աբժ. Խորէն վարդապետը։

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Եէրուսաղէմ տարեգրէ Դեր. Մեսրոպ Աբեղեանէ Հրամանաւ Գր. Գ. Գ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Ս. Աթոռոյ Հոգեւոր Դատարանի

(Տե՛ս Թ. 1174)

Հետ Գ. Եղիազարեանի եւ Աղեքսանդրիոյ Թաղական խորհուրդներէն եւ Պատուական եւ Յակոբեանէն եւ դրութիւնները ընդ դէմ Սատուածատուր վարդապետի, որուն տարուան մը մէջ բրած տնարգութիւն եւ ապօրինաւոր գործքերը պատմելի անգամ առնելի կը համարին, եւ միայն կը մեղադրեն գործակատար Եղուսազէմի կալուածոց Եղիազարեան եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ, եւ կը բարձրանան առ Ամենապատիւ Ս. Պատրիարքն Երուսաղէմայ որ առանց միջոցներ չի խլեցէ ուրիշ անգամ յիշեցուս, որոնք միշտ անչափ տարաբնոյ ին հետ թշնամութեամբ վարուելով՝ ազգայնոյ մէջ գժտութիւն կը տարածեն, խռովութիւնը կը տիրապետեն, եւ Երուսաղէմայ վանքին ունեցած վարչական տեղեկութիւնը պատճառ բռնելով երկրագործութիւնը անպակաս կրնեն եւ այլն եւ այլն։ Եւ իբր ապացոյց կը պատմեն թէ անցեալ 1870 տարուն յունիս ամսոյ մէջ հանգուցեալ բարեբիշատակ Կարապետ Սիլիքեանի կնոջ Բարբարէ հանրային մոնը տեղի ունենալով, Եղիպտոսի Ազգ. վարչութիւնը փութացեր է հանգուցեալին զոյքը 'ի գիր առնելով օրինաւորապէս կնքել 'ի ներկայութեան ժառանգորդաց. իսկ բողոքոյ եւ տնապրանոց ապահովելու յիշեալ Աստուածատուր վարդապետը՝ միաբանութեամբ հանդուցեալին իրաւունքն կեղծող Յակոբ Գասպարեանի եւ նորին արբանեակներուն հետ, քանի մը օր յառաջ Ազգային կնքուած ամենայնիներուն եւ տնտեսներուն կնիքները գաղտագողի բրցուեցեալով մէջի զոյքը առանց դատի հանել տալու կը յանդգնի, որով Ազգային իրաւունքը եւ Թերէզեի վերոյ 'ի փաստ ունեցած արտօնութիւնը սաստի տակ առնելով առ. ոչինչ կը համարի, եւ ասոր հետեւանքը կրկին խռովութիւն եւ երկպառակութիւն։ Ս. Աստուածատուր վարդապետի ազգատեաց գործողութիւնը վրայօք իրմէ բացատրութիւն ուղղուած ատեն անվրդով եւ հանգստալից հայհոյանքներով գրելիք բոլոր Եգիպտոսահայերը կը վշտացնէ եւ կը զարմացնէ, եւ ասոր վրայ Թաղական խորհուրդները միտրան կը բացարեն առ Ս. Պատրիարքն Երուսաղէմայ եւ առ Ազգ.

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Բանասանդծութիւն—Ազգ նոր քերթողները—Ա. Պէշիկթաշլեան եւ իւր մասնագրութիւնները—Արշակ Ե. Նուագերգութիւնը եւ Ալեակներուն ասղերը—Երաժշտութիւն—Նկար։

(Տե՛ս Թ. 1174)

Կրաժշտութիւնը եւ նկարչութիւնը՝ քերթութեան զանազան բացատրութիւններն են, եւ ասոր հոմանիներն։

Մարդկութիւնը՝ եթէ բանաստեղծութեամբ կը յաճախուի կը կրթի, երաժշտութեամբով կը քաջալերի կը գործէ։

Բնութեան մէջ նաւագը՝ առաջին ուսումն է։

Որ էութիւն կայ, անդ ներդաշնակութիւն կը տեսնուի։

Երաժշտութիւնը՝ բնութեան այն մարերեն ձայնն է, որ վայրենի մարդկութիւնը՝ ի քաղաքակրթութիւն առաջնորդեցաւ բնութիւնը մեզմեց, եւ ազատութեան սրտացին վրայ երգեց։

Ցիներդաց դայլայլն է, որ դիզեցկին բարեոյն եւ ճչմարտին գաղտարանները կը ծնուցանէ, անչարմանելին եւ անճառելին շոչափել կուտայ, կը ճառէ, անհունը կը մեկնէ։

Մարդս՝ աչքը արեւուն լուսոյն բացած կլաչն մինչեւ բաբիանակառութեան Երդը՝ երգելով կուգայ։ կը մեծնայ. եւ կերթայ։

Արիագործն իր արաքէ երգելով կը հերկէ։

Կոյր մուլացիկը՝ ցաւերը ջութակով կամ ատրճով մը կը փարատէ։

Հոմիրոս՝ իր երգանքը արիոյով կը մատուցէ։

Ընտանիքը ծանր բեռը տանելի եւ թեթեւ կը թեթեւցնէ։

Երաժշտութեամբ Տերմիները չրջան բարբարակ կը գտնուան ժամերով։ եւ սանեցաց մշտանորոգ նուագաւոր պարը կը ներկայացնեն։ օրենքդութեամբ։

Վարենիներն անպամ բնութեան ոչ ոչիներն զարկ չենն։ Վասն զի երաժշտութեան նոխագործին անոնց երգեցեալ նաւասական փոքր եղաւ։

Հարուսաւ թէ ազգաւոր երբ թշուառեն, կը մխիթարէ երաժշտութիւնը։ երբ յուսահատ՝ կը քաջալերէ։ երբ ախուր՝ կը զուարթէ։ եւ երբ զուարթ՝ կը տրնուեցնէ։

Երաժշտութեան գլխաւոր սարքուներն են մեր ամենէն վսեմ գաղափարներն ու զգացումները։

Ան՝ եկեղեցւոյն մէջ «Լուսնակալը» կերգէ։ ընկերութեան մէջ Մերը. պատերազմին մէջ Ապատութիւնը, յիշատակութեան մէջ Հայրենիքը։

Պարզիցին հանճարը՝ ինչպէս բնութեան ուրիշ պարգեւները, նոյնպէս երաժշտութիւնն ալ սրաւեսոյ վերածած է, որ «Ցոյնագրութիւն» ալ կրսուի։

Մեր ազգային երաժշտներուն մէջ հանդուցեալ Գասպ Հասրաթեանը՝ մեծ անուն թողած է։ «Արմենուրքա նոմանա» Հայոց մէջ ծաղկեցնելով։ եւ անոր համար մասնաւոր ճաշնագրութեան եղանակ մը հնարելովը։ օր մինչեւ ցարդ մեծ գնահատութիւն կընծայեն ուսանողաց։

Գայանի և մէջ Արեւելեան եղանակները, մանաւանդ «Վարդան ու Խոսրանը», եւ ընդհանրապէս Արարատեան «մինչ»։

Ներկայ՝ Ալեքսանդրիոյ Ազգ. Նոր Քերթողները։

Ա. Պէշիկթաշլեան՝ Ազգ. Նոր Քերթողներ։

Ամենայն դարերուն մէջ՝ ազգերուն մեծ գործերուն՝ ազգային գրականութեան մեծ գործերուն՝ ազգերուն մեծ գործերուն՝ ազգերուն մեծ գործերուն՝ ազգերուն

կեդրոնական վարչութիւնն Կ. Պոլսոյ, որ այսուհետեւ Եղիսաւոյի մէջ նշուած ազգային գանուելիք գործակատարը ըլլայ աշխարհական գաւէն մէկը, եւ Աստուածատուր վարդապետը պատժուի, եւ Մեսրոպը եպիսկոպոսի իբրեւ առաջնորդ, մամ մը յառաջ գնելումանը առնուելով Եղիպտոս ուղարկուի։

Տեսակ Դ. Մեսրոպը եպիսկոպոսի դրութիւնը առ Ս. Էջմիածնի կեդրոնական վարչութիւնն Կ. Պոլսոյ։

Նոյն հանդուցեալ Բարիզ հանրին՝ ըստ ինդրոյ ժառանգաւորաց եւ բուն Ս. Գր. սրբասնութիւնն՝ որպէսզի կերպով թէրէքէին կնքաւիրը. եւ որովհետեւ Ցեր Գասպարեանք կնքուած գաւառը ինքնուրոյն ի բացած ու Նեղու մոտ էին, անոնց հետ կառավարութեան առջին ապրովին դատ վարելու սկսած բլլալը, եւ այն միջոցին մէջ Աստուածատուր վարդապետին իբր թէ հին անդ. օգտակարութեան համար Գահիրէէն Ազգ. քանոնդրիս դալով՝ Ցեր Գասպարեանց հետ միաբանութիւնդ գոգանարար կնքուալ անենակներն ալ բացած բլլալը, հետեւարար ծագած վէճն ու գաւառի դժուարութիւնը, եւ բոլոր ազգային նորա առած դատակարութիւնը մի առ մի եւ մանրամասնարար տեղեկացրէ եղելը։ կը գանգատի Աստուածատուր վարդապետն, որ իւր ըրած յանցանքը ծածկելու համար սուտ եւ անհիմն զրպարտութեամբ «Լիւսն Նամակներ» գրած է թէ Պոլսոյ եւ թէ Նրուսաղէմայ Ս. Գասպարեանցից։ եւ ասկէ կատ՝ իրը ծեծուած ու բանտարկուած ու հարամուած թագուքիով կառավարութեան դրած է, եւ թագ. խորհուրդը եկեղեցական հանդերձ բաբիկանութեան գաւառ գնաի կանչել ուզած է։

Ցնչեալ գրութեանց մէջ Մեսրոպ եպիսկոպոսն տար ալ կը յաւելցնէ թէ ազգային կնքուած թէրէքէին կրնիրը քակող եւ գալնոտարար մէջի դոյրը առնուրդի հանդ անձինքը կառավարութիւնը քննութեան ներքեւ առնելով եւ բացուած սենեակները կրկին կնքելով։ եւ մանաւանդ Մուսային մը իրկելով Աստուածատուր

նէն Աստուածատուր վարդապետը կը կանչէ թէ՝ Մեսրոպը եպիսկոպոսը Աստուածատուր վարդապետն հիդերական բլլալը պատճառներով՝ չ'յանձներ զնոյ կառավարութեան, եւ գործակալ երբ թագուկան իարհուրդը միշտ վարդապետն բացատրութիւն կը խնդրի իւր ըրած ոնիսահեմ ընթացքին եւ գործին վրայ, փոխանակ ներողամտութիւն խնդրելու՝ ամենեցուն սիրտը միրաւորած եւ բոլոր ժողովրդոց «էտէչսի՛ղ» գոյած տաեղը, ինքը (Մեսրոպը եպիսկոպոս) միշտ իրեւ մեղմով եւ յոյդորանօք խուսափելիքը հանդարտեցնելու ուզուած է։ Դարձեալ կը յաւելցնէ Մեսրոպը եպիսկոպոս թէ՝ թէպէտ եւ Աստուածատուր վարդապետը չէր միայն անպատեհ խառնիք բոլորը, այլ երկուսակաք, բայց նա իւր անեղուսպ բնաւորութիւնամբը եւ իւր գոռոզ ընթացքովը բոլոր հասարակութեան առելի եղած էր, որմէ առջեւ, անգամ Մեսրոպը եպիսկոպոսի երեսին «սիրբ» պոռացած է՝ առանց եպիսկոպոսութեան ոտաքճանին ակնածութիւն ընելու։ եւ թէ սուտջոգ նամակներով Երուսաղէմայ Ս. Գասպարեանցը խոտած է, որով նա ալ հրապարակային թերթերով վատահարար կացուցած եւ բարոյապէս մեռուցած է զՄեսրոպը եպիսկոպոս՝ առանց պատճառը իմանալու եւ առանց երկու կողմը մտիկ ընելու։ Մեսրոպը եպիսկոպոս վերջապէս կը խնդրի Ազգ. Վարչութենէն որ իրեն գանգատանաց ուշադրութիւն ըլլայ։ եւ յանցաւորը պատժուի։ արդարութիւնը յայտնուի։ իւր պատիւը տեղը դայ։ եւ Երուսաղէմայ Ս. Գասպարեանցին տուած բարոյական մահացու հարուածը՝ զբաղարեր անձի մը սատ տեղեկութիւն ուզով դարձագրուած բլլալը հրատարակուի։ եւ ըստ օրինի պարտաւորաչանը օրինաւորապէս անօրինուի։ ի չինութիւն հասնոյն Ազգ. մնոց եւ մասնաւորապէս Եղիպտահայոց։— Իւր ըրած գանգատանաց իրը ապացոյց Մեսրոպը եպիսկոպոս Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ գտնուած վարդապետաց քահանայից եւ թաղականաց սուտագրութիւնները վերոյիշեալ դրութիւններ ալ՝ ի մէջ կը բերէ։ Հետեւապէս իւր առաջնորդական ինդրոց բուծանն ալ Եպիսկոպահայոց եւ Ազգ. վարչութեան օրաշնանը կը յանձնէ։ Վերջապէս 4 տեսակ գրութիւնց պարունակութիւնը հասնուսասարար հատուցեալ բացատրութիւնս՝ քննուելու գալոյն ու վերջին ծագման պատճառները հասկրցնելու համար է։ բայց քննիչ յանձնախումբս տրբանով չ'բաւականացաւ, այլ ուզեց որ երկու կողմէն ալ զատ զատ տեղեկութիւն առնու։ հետեւաբար պատմել տուաւ անոնց իւրանց մէջ ծագած վէճը սկիզբէն մինչեւ յվերջ։ եւ որովհետեւ Երուսաղէմայ Գասպարեանցը նոյնի Երբաղանին ինդրանօք Ազգ. վարչութիւնը զՄեսրոպ եպիսկոպոս Գահիրէէն յատկապէս Պոլիս կանչած էր որ Աստուածատուր վարդապետին հետ գատուի։ յանձնախումբս արժան դատեց այս վերջինին պատասխանը, որ իւր դատը ինչ է նէ՝ գրի առնէ եւ իւր ուսարդրութիւնը յանձնախումբս բերէ։

(Շարունակելի)

Օրթագիւղի Ս. Հոգեմարմնոց վարժարանին եւ Աղքատախնամ բնակարանաց վիճակահանութենէն գտնուող թիւերուն ցուցակը։

Թիւ.		
927	մէկ քրոչէ ծածկոց սեղանի	
917	քանափա բարձ	
482	քսակ ծխախոտի	
1172	»	
761	»	
540	»	
373	»	
1068	»	
1108	»	
1193	»	
1072	մէկ զոյգ բանիւաֆլը	
437	»	
264	»	
528	»	
1136	»	
443	»	
1030	»	
548	»	
543	»	
883	»	
777	մէկ զոյգ աչառանոցի տակ	
998	»	
817	մէկ քրոչէ ծածկոց	
470	»	
741	»	
491	մէկ զոյգ աչառանոցի տակ	
864	»	
115	»	
469	»	
398	բուրդէ չալ	
558	ծխախոտի քսակ	
583	»	
1123	»	
794	»	
511	»	
684	»	
305	մէկ զոյգ բանիւաֆլը	
814	»	
255	»	
1093	»	
177	»	
190	»	
599	»	
1165	»	
933	»	
1031	քրոչէ ծածկոց	
1140	»	
738	»	
1095	անձեռոցի չրջանակ	
745	»	
157	քրոչէ տոնիկլա	
946	քանափա բարձ չիրուած	
428	»	
426	ծխախոտի քսակ	
863	»	
124	»	
595	»	
733	»	
198	բանիւաֆլը	
237	»	
112	»	
67	թասուակ	
38	»	
328	բանիւաֆլը	
273	թասուակ	
769	բանիւաֆլը	
252	»	
86	»	
771	»	
681	գրքի նշան	
173	զոյգ մը էքսթրէ	
934	»	
626	եաղմա	
42	»	

Հարատար Նիւրիչը՝ հասատատուութեամբ, դիպուածով, ճաշակով ճշդութեամբ եւ փութկոտութեամբ կը կազմուի։

Աւոյ հանդերձ ուսանիլ պէտք է նաեւ ճարտարապետութիւն, ընդարձակութեան գիտութիւն, մարդասիրութիւն, նախնեաց հարատարակութիւն, պատմութիւն եւ սիրուն բնաւորութեան։

Գեղարուեստից մէջ անդրիադարձին պէս նիւրիչն ալ արարչութեան քարոզմանն է։

Ան է որ անչափ նիւթին ձեւ՝ գոյն եւ գրեթէ կենաց կուտայ

Իր դէնքն է՝ վրձինը։

Նիւթ Իտալիան՝ Դանդիան՝ Հայաստան՝ եւ Գերմանիան՝ Միրել—Անձէլոներով։ Բանաստեղծներով։ Ռեմբրանդներով եւ Դաւերպորտներով կը պարծին։ Հայաստան ալ Ցոյ դարուն մէջ՝ իր պանծալի Այվազովսքիներովը։ Պոլիանիներովը։ Սարգիսներովը։ Ռուբէնիներովը։ Լիւսիանոսներովը եւ Սրապիոնոներովը կը վառուրուի։

Այդէն ասենք իրենց գործերը հասարակաց մրցման կրկիսը հանած են։

Գ. Յովհաննէս Այվազովսքիի «Զրկեցեալ», եւ մանաւանդ՝ «Արկիր էր ոնիրեւ» եւ անպարտաստ, եւ հոգի Աստուծոյ լրջեր՝ ի վերայ Ջուրց» ասեղծարարութիւնն անուանական պատկերը, «Խրիմեան մէջ՝ արեւուն մարը մանելը» Փարիզի արեւելեանանդէսին մէջ դրած՝ 1855ին «Ս. Նոյի ոմարկածութիւնը» որուն համար Դպրոցը կատարելագործեցաւ մանաւոր մեդալեան ստացած է։ «Տրապիզոնը՝ լուսինէն լուսաւորեալ, սուսերի ճաւարնիութիւն մը» ասենք իրենց

տեսակին մէջ՝ նոյն իսկ Եւրոպոյ հանար մէն մի դպրոց—գործեր են։

Իսկ Գալենոյ աշնոր ազարամ գերդաստանին վարչապետ կերուսաստանները եւ մանաւանդ Յակոբ պէյին փոխ հանճարոյն ծնունդ՝ կայսերական պրոտանները, ճարտարապետ՝ սակայն արուեստին ջրինակ հանդիսացած եւ ուսարազգի բարձրարժէքն ոյժերուն անգամ յանկիսա թաղած են։

Դարձեալ Գ. Արբանտ՝ Ցոդաքանի թեսկիւտար նէնի—Մանպլէի Ի. Կարտոլեան Եկեղեցոյն համար քաղած Պօղոս եւ Պետրոս առաքելոյ պատկերները՝ յատուկ յիշատակութեան արժանի են։

Զատրակոյն մէջ Պետրոս՝ եղբայրն է իր կատարելութիւնը եւ նորութիւնը։

Դրչնոյէս են նաեւ հանդուցեալ Օտեան Պօղոս ազգին, Պալեան Կարապետ եւ Խարոնակ պէտիրուն կենդանագրները։

Գ. Ջէրէմեան Լիքսէրճեանի՝ «Թարգմ բաղնիքը Արեւելեան Հայկական սեռով», «Ազգի մեռ սիրանարութիւն մը», «Բնոյի համանարակ հրդեհը», «Խրիմեանի պատկերը» յատ ընտիր եւ կիսեցիկ նկարներ են։

Ուստիս Գ. Հ. Ֆինանսին բաղմաթիւ գործերը՝ որոնց մէջ Գիրոյ արեւեսասնանդէսին գրուած «Ցանկասանի յատուկայիմութիւնը» երեւելագոյնն է, եւ ամենուն յայտնի ըլլալով՝ ինքար գրեւատանաց չի կարօտիր։

Ունի նաեւ, Հայաստանի ծերունի ազգի պատկերը, Ցաշիոյ Վիրենայի վայրերուն պատկերագրական արտակերը, Գոլ-

գեսայ գեղեցիկ, եւ Գնցի գրատակ գոյն նկարչական հեղինակութիւնները։

Ն. Գ. Հայոց Հիմնարկ՝ արքունի պատրաստ ոչ պատկերներն է։

Վերջապէս ժամանակակից Հայ պատկերահանները գաղին մէջ պատուաւոր տեղ մը գրաւած է նաեւ Գ. Գեղարոս Աբրահամեան։ որուն այնքան գործոցը մէջ ընտրելագոյն կը համարուին Գրիգորաւոր Լուսաւորչին մէկ նկարագիրը, Սամոսիոյ Հոգեվարական Հայոց Եկեղեցոյն համար նեղինակած Ջոզոս Գեղարոս պատկերը։ Լիմպի աղբիւրը եւ այլն։

Այս տեղ կը հարկագրենք նաեւ յիշել Ազգայնոնեան Եղբայրները, որոնք մանրանկարի մէջ թեպէտ խիստ ճարտար, բայց մանաւանդ լուսանկարչութեան արուեստը Թուրքիոյ մէջ ծաղկեցնելուն մեծ հարուածը ստացած՝ եւ այս ճիւղիս մէջ Լրտոպայի ամենէն երեւելի արհեստաւորաց հետ՝ ի կշիռ ելլելու թեւակոխած են։

Հայ՝ ի հոգի դուն ազարդ նկարներ՝ մեր Ազգ. հիմնարկի ծաղկանկարներուն մէջ ալ կը գտնուին։

Շարկաւաներ եւ ծաղկազարդեր ու եկեղեցական պատկերներ՝ խիստ կիրթ ճաշակաւ նկարուած տեսանք տեղեր՝ Լրտոպայի մէջ՝ Մեծ. Մարաթրոս պատուելի անգարի վարպետ նկարչին քով, որ այժմ վախճանած է։

Հայաստանի տրիշ գաւառներուն գալով, ինչոյ Հանդ. Մանասի Մարտիրոս ընկի Վանայի Երեւելի պատկերահանին գործերը յատ գովելի են։

Թրախտանոր սուրենի գեղեցիկ գրագրութիւնդ եւ արհեստոյ մշակութիւնը։

Բանգի ասենք ազգի մը սիրտն ու հաչակը կը կրթեն, բարքը կը բարելաւեն, եւ ազգասէր կը պատրաստեն։

Հայաստանի գաւառներուն հանար ընական յարմարութիւնը չէ որ կը պակսի, այլ կրթութիւնը։

Կեսարիոյ «Նշագրագրչներ»ն որոնց մեծ մասը Հայ են՝ անուս պատկերահանները են։

Բանի քանի Աղտոյոմբիներ կը որոնուցանէ վարը Ասիոյ օրենսակ հոգը իւր ծոցանն մէջ։ որոնք երեւան գալու եւ ուսնան մը ստանալու հանար կրթութեան բամբարին կը կարօտին։

Որքան բանաստեղծներ, երաժիշտներ, հարատարապետներ կը պարունակեն Հայաստանի խրճիթները։ որոնց ինչ ըլլալը թէ իրենց եւ թէ այիարէի ճանչցնելու համար՝ վարժարան մը դիւթական գաւառները միայն կը պակսի։

Ուստի չանանք պարոնները վիճակը բարելաւելու։ որպէս զի նոր սերունդին հետ ազգին մարմինը նոր կեանք եւ առոյգութիւն ստանայ։

Չի մոռնանք երբեք որ աշխարհի գաւառ մը մէջ կապրինք՝ ուր ուսումն եւ դիտութիւնը միայն ազգութիւնները կանգուն կը պահեն եւ հայրենիք մը կը չինեն

Խոկ ոգեկոչ եւ անոգոյ մեռացող ժողովրդոյնները ոտայոյին մէջ իրենց Սնյուչ—Յերբը կը պատրաստեն։

Ս. Ց. ԱՐՄԱՍԵԱՆ

ԹԷՏՐՈՆ ՕՍՄԱՆԻԷ

ԻՆՔՆՈՒՐԱԿԱՆ ՓԱՇԱ

1871 Դեկտ. 8 Հրատարակութիւն թիւ ժա՛ 21/2

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ Ա. ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆԻ

ԱՐՏԱՔՈՍ ՀԱՅԱՐԻՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄՆ

ԱՌ ԻՐՇՈՒՔԻՆՈՒ, ՊԱՆԱԳԻՈՒՄԱ

ԱՂՋԿԱՆ ՄԸ ՕԺԻՏԸ

Կատակերգութիւն յերիս արարս.

ԳՐԵԱՑ Պ. Հ. Պ. ՌՇՏՈՒՆԻ

ԹՎԼԱՄԱԳԻՆ ՏՃՇԱՐ ԱՄՏՂԿԱՆ

(ՏԱՃԿԵՐԵՆ ԼԵԶՈՒԵԱՆ).

*Թատերգանու